

Izhaja vsak četrtek
in velja s poštnino vred
in v Mariboru s pošilja-
njem na dom
za celo leto 3 gld.—kr.
„ pol leta 1 „ 60 „
„ četrt leta — „ 80 „
Naročnina se pošilja
opravištvu v dijaškem
seminarju (Knaben-
seminar.)

Deležniki tisk. društva
dobivajo list brez po-
sebne naročnine.

Slovenski GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Posamesne liste
prodaja knjigar Novak
na velikem trgu
po 5 kr. — Rokopis.
se ne vračajo, nepla-
čani listi se ne spre-
jemajo.

Za oznanila se plačuje
od navadne vrstice, če
se natisne enkrat 8 kr.
dvakrat . . . 12 „
trikrat . . . 16 „

Kakšnih prošelj bi naj kmetje odposlali državnemu zboru!

Vsak državljani ima v postavi priznano mu
pravico odposiljati k državnemu zboru prošnje.
Predložiti jih ima po kakšnem poslanci. No, in
te pravice poslužujejo se sedaj prav marljivo na
Štajerskem sosedni nam nemški in konservativni
kmetje. Podpisujejo pa sledečo prošnjo:

„Visoka zbornica poslancev! Odkar so za-
čeli upliv krščanske vere na javno življenje ko-
likor mogoče zatirati, prikazuje se dvojna nesreča,
ki sicer nemilo zadeva vse stanovce, vse prebival-
stvo, vendar pa najhuje naš kmetijski stan. One-
dve ste kmetijski stan spravile ob prejšnjo premož-
nost ter ga sedaj izganjate s posestev in žugate
popolnem uničiti. Ti dve nesreči ste: prvič, da
rušijo prejšnje stanove ter drobijo skupšine v po-
sameznike, t. j. da ljudje iste vrste „vkup ne dr-
žijo“, ampak vsak le za se skrbi in tako pogine;
drugič, da se je prejšnje pridelniško gospodarstvo
zamenilo z denarstvenskim, t. j. da je prej n. pr.
davek lahko plačal s pridelki, a sedaj samo v de-
narjih. Prva nesreča jemlje kmetom vsako obrambo
in varstvo, druga pa ga dela sužnja kapitalistov.
Tega nihče več ne taji. Vrednost kmetiskim po-
sestvom strahovito pada. V petih letih (1874—
1879) so na Štajerskem 27.000.000 fl. menje vred-
na postala, a dolgovi so kmetje čez mero si mo-
rali dati vknjižiti, više 66 milijonov več, nego po-
prej. Prodavanje posestev po dražbah se množi
grozno. L. 1874 so v avstrijskih naših deželah
na dražbi prodali 4720 posestev, l. 1878 pa že
10264. L. 1874 je 3014 upnikov zgubilo 5.800.000 fl.
predlanskim pa 11748 upnikov 34.100.000 fl. To
se reče v petih letih je število upnikov, ki so mo-
rali vknjižene denarje zgubiti, narastlo do 290 %
in zgubljena svota do 485 %. Kmetje so še le na
videz posestniki, ker so preveč zadolženi, tudi hiše
v mestih in trgih so z dolgovi že preobložene;
kmetijski ljudje imajo čedalje menje živadi, posest-
niki lezejo med težake ali delavce popustivši po-
sestva. —

Temu se mora v okom priti in hitro poma-
gati. Podpisani župan in srenjski odborniki pro-
simo pa za takšno pomoč, katero zamoremo takoj
dobiti. Vemo namreč, da je treba, ako se nam
hoče popolnem pomagati, pred vsem stroške za
upravo (uradnike itd.) in za vojaštvo zmanjšati,
kmetom pa dovoliti stanovskih zastopov, t. j. kmet-
skih zbornic, ki bodo uplivala postavno, kedar se
bodo izdelovale postave, katere zadevajo kmeta
in kmetске koristi. Ali v ta namen treba je več
časa, toda mi potrebujemo hitre pomoči. Zato
prosimo, visoka zbornica naj skuša pot nadelavati
do gori navedenih pomočkov, za sedaj pa naj bla-
govoli sklenoti zastran 1. dedinskega nasledstva
pri kmetih, 2. zastran razkosovanja in trganja po-
sestev, 3. zastran preoblaganja gruntov z dolgovi, 4.
in zastran domovinskega prava in preskrbovanja si-
romakov takšnih postav, da bo kmetiskim ljudem
mogoče obstajati ne samo sebi v korist, ampak
celej državi. Podpisani srenjski zastop prositi
visoka zbornica naj blagovoli ali sama pouzročiti
takšnih postav ali pa slavno vlado v to nakloniti.“

Tako se glasi velevažna prošnja nemških
konservativnih kmetov. Reč je pa jednako potrebna
in važna tudi slovenskim kmetom. Zato je močno
želeli, da tudi naši kmetje po svojih županih in
srenjskih odbornikih dajo podpisati jednakih pro-
šelj ter jih odposlali državnemu zboru. Poslanci
g. baron Goedel (Wien, Getreidemarkt Nr. 1), g.
M. Herman (Graz, Landhaus) in g. dr. Vošnjak
(v Ljubljani) bodo jih radi sprejeli in visokej zbor-
nici predložili.

Gospodarske stvari.

Kdaj in kako krompir kopati in kako ga hraniti.

M. Krompir je takrat kopati, ko je popol-
noma dozorel, kar se na tem pozna, da se je me-
tenica posušila in se krompirjevi gomolji lahko
dajo s korenčja sneti. Dokler je metenica ali krom-
pirjevec še zelen, gomolji v zemlji še vedno ra-
stejo in debelejši postajajo. Tudi notrajna dobrota

krompirja še vedno večja prihaja. Če se pa metenica še do pozne jeseni bohotno razrašča in se bati, da bi jo mogla slana posmoditi, je jo treba požeti, kar provzroči, da krompir hitreje zori. Krompirjeva metenica se more ko postranska krma živini porabiti, treba je jo zrezati in z rezanjem pomešano živini pokladati. Sem ter tje jo tudi v posebnih primernih izzidanih jamah kisajo. V ta namen se krompirjeva metenica v jame trdno vtepta, tako, da ni nič votlin vmes, in na to $\frac{3}{4}$ —1 meter visoko s prstjo pokrije. Skisano krompirjevo ščavje ali metenica ima toliko r. livne vrednosti v sebi kolikor jednaka množina dobrega deteljnega sena; posebno dobro je kot postranski hranini nameček mlečnim kravam, ki imajo po skisanem krompirjevi rade mnogo in dobrega mleka. Brž pri kopanju krompirja se morajo drobčki, nezreli in nagujiti gomolji odbrati od popolnem zrelih in zdravih. Prvi se ali brž živini spologajo seveda, ko so mokro gnjili deli bili izrezani ali pa če jih je preveč, se zrejejo, poparijo in tudi v zračno trdnih jamah hranijo, v katerih do drugega novega krompirja dober ostane. Špranj in lukenj med krompirjem pa ni trpeti, ker se v njih plesnoba in gnjiloba vgnjezdijo.

Zdrav krompir se navadno na tri načine prezimuje. Po najprvo v kletih; ta način prezimovanja najmanj priporoče zasluži. Krompir se v kletih v prevelike kupe nasuje, v katerih je gorkota in izhlapljenje premočno. Topli, vlažni zrak iz kleti ne more dosti hitro izhlapeti, se na stropu zgosti in ko voda na krompir nazaj doli kaplja, kar je začetek vsega kvara za krompir. Zmanjšava se ta nevarnost, če so v kleti prehodi iz lat narejeni, v katerih se zrak sem ter tje gibati more. Dalje ako se krompir na lesni ali premogovi pepel nasuje in klet, dokler ni prehudega mraza, po dne večkrat odpre in prevetri. Po noči se morajo seveda prevetrivne luknje trdno zapreti, kar se mora tudi neobhodno zgoditi, kakor hitro toplota v kleti na 2 stopnji pade.

Drug graje vreden način hranjevanja krompirja je: ga v zemeljskih jamah hranjevati. Take jame se zaradi tega ne morejo priporočevati, ker se krompir le na vzgor more izhlapljevati in ker je tudi nevarnost, da voda od vzgoraj v jamo vdari. Vrh tega je tako hranjevanje v jamah dražje od tretjega načina tako imenovanega kupičenja nad zemljo. To se pa takole godi: Zemeljno tlo se lepo vzravna in ogladi na 2 metra široko in poljubno dolgo. Poprej se prst za 6—10 centimetrov izkoplje, da krompir, ki se tukaj za meter visoko nasuje, spodaj ne uteka, ampak ima stene, ob ktere se trdno vpre. Kup dobi podobo široke strehe, ktere strani imajo razprostrano ravan, po kateri se krompir lahko do dobrega izhlapuje. Vrh krompirjevega kupa se z dosti debelo plastjo krompirjevca, ki mora lepo suh biti, pokrije in na njo desko pol metra široko položi. Zdaj se cel kup krompirja pokrije s prstjo 6—10 centimetrov de-

belo, da se krompir dežja in mraza obvaruje. Namesto krompirjevca dolga slama ni nasvetovati, ker je slama slab prevodnik toplote in izhlapljenje krompirja v prstno pokrivavno plast zabranjuje. Hlap se namreč v slami v vodo zgosti in in tako postane slama plesniva in gnjila, kar se potem tudi na spodaj ležeči zdravi krompir razširiti more. Ravno tako škodljivi so v kupih zračni kanali, kakoršne iz zvite slame ali iz lesenih dreznih cevi narejajo. Tudi v njih se topli hlap v vodo zgosti, kar rado gnjilobo krompirja povzročuje in je dostikrat tudi povod, da krompir zmrzne.

Ko zima nastopi, se krompirjevi kupi posujejo s prstjo na 1—1½ metra visoko in debelo. Če je kaj krompirjevca, listja, nastelji ali slame na razpolaganje, se more plast jedne teh snovi pod gornjo plast prsti posteljati, da je sad mraza bolj varen. Do zime naj se tudi znotrajnost kupa z gorkomerom skrbno pregleduje. Če je toplota nad 7 stopenj poskočila, se mora kup prevetrili. Ako se to do zime večkrat stori, se bode krompir do popolnega pokritja pred zimo izpotil in spomladi bode take dobrote in lepote, kakor jeseni, ko je bil iz njive izkopan. Pravi in poglobitni namen prezimovanja, da se krompir gnjilobe in preranega cimljenja obvaruje, je s tem ravnanjem dosežen.

Da svinje krmljače vedno jedične ostanejo.

M. Dati se mora takim svinjam, ki se krmijo, da se odebelijo in so za klanje, vsaki dan dva perišča ovsa, ki je bil na sledeči način soljen. Vzame se posoda, v katero gre toliko ovsa, kolikor ga je za dva dni treba. V to posodo se dene plast ovsa, ta se osoli in nekoliko z vodo polije. Ker se pa osoljeni in namočeni oves napne in naraste, se posoda ne sme prepolno z ovsom nasuti. Od tega osoljenega ovsa se svinjam krmačam dan na dan nekoliko položi in tako ostanejo vedno jedične in žrejo vse, kar koli se jim daje. Še drugo sredstvo svinje jedične vzdržati je to, da se jim od časa do časa nekoliko ali lesnega ali premogovega ogelja položi. Tudi zdravje pospešuje se s tem svinjam.

M. Apnena voda za sadunosna drevesa. Apnena voda je za sadunosna drevesa zelo koristna, ker ne le živalske, ampak tudi rastlinske zajedavce ugonobi. Gašeno apno se tako dolgo z vodo zaliva, da se tako imenovano apneno mleko napravi t. j. apnena voda tako bela kakor mleko. S to apneno vodo se potem s pomočjo kakega šopka drevo ne le po deblu, ampak tudi po debelejših vejah pomaže. Da pa bela barva ni tako v oči bodeča, se apnena voda nekoliko s pepelom ali ogeljem pomeša. Dobro je, če se tudi drobnejše veje s tem poskropijo, ker apnena voda skorjo oživi in vse mrčesje, ki ima zalego po špranjah in luknjicah, ugonobi. Posebno dobro stori ta voda pozno na jesen.

M. Kako jabelka hranjevati. Priporočuje se več raznih načinov. V novejšem času nasvetujejo, da se jabelka plastoma v posodo, v katero zrak ne more, vlagajo in med posamezne plasti prežganega peska nasuje tako, da se jabelko ne dotika jabelka. Posoda se potem s pokrovom trdno zavezne, da zrak ne more v njo dohajati.

M. Pomoček zoper drisko pri teletih. Vzame se v ta namen 3 grame železnega vi ijola, ki se v 180 gramov vode raztopiti. V to tekočino se prilije 3 grame opiumove tinkture, 8 gramov vode grenkih mandeljinov in 15 gramov dvakrat ogljeno-kislega natrona. Predno se to zdravilo boleni živini vlije, se mora steklenica, v kateri je, dobro pretresti in potem teletu 3krat na dan po $\frac{1}{2}$ čajne žličice v treh žlicah črne kave dati.

M. Proti krvotoku iz nosa. Kot pomoček proti krvotoku iz nosa se priporoča močno pregibanje čeljusti. Otrokom se vtegne zamašek iz papirja v usta in se jim ukaže, da ga močno žvečejo. Pregibanje čeljusti pre najsilnejše krvavljenje iz nosa ustavi.

Trtno naš v Brežiškem okraji zatiruje sedaj kmetijske družbe štajerske tajnik, g. Fr. Müller, ker je g. adjunkt Hanzelj z učenci vinorejske šole v Maribor odšel nazaj.

Dopisi.

Iz Maribora. (V hudi zadregi) bili so dne 8. okt. t. l. nemški liberalci in njihova izvoljenca g. dr. Schmiderer in g. dr. Duchatsch. Bila je namreč javna seja okrajnega zastopa radi 4600 fl. pri „kreisamtu“. Slednja dva sta čula od g. Simona, od dr. Serneca in dr. Radaja tako osoljenih, da bi vsak drug odložil načelnništvo in namestništvo in všel. Očitano, zakaj nista zoper „remuneracijo“ ali dar 4600 fl. glasovala pri zborovanju zastopnikov 14 okrajev, nista vedela niti besedice pametne odgovoriti. Podrobneje nalašč ne poročamo, da se sovražniki „Slov. Gospodarja“ ne bodo zopet režali: glejte, kako ljudi ščuje. No, resnica oči kolje, zlasti ničvrednežem. Zadoljni pa smo in veseli, da se je naših zastopnikov 17 udeležilo seje. Nemških liberalcev prišlo je samo 9 in od teh so g. dr. Reiser, g. Marko in g. Badl z nami potegnili tako, da je bil nasvet sprejet: 1) sklep zastopnikov 14. okrajev je neveljaven, ker zastopniki niso bili izvoljeni od dotičnih okrajnih zastopov, dalje se ima od 4600 fl. svota mariborski okraj zadevajoča poplačati, vsi računi pa o „kreisamtu“ 3 uže izvoljenim pregledovalcem računov predložiti. — Na mariborskeje gimnaziji oglasilo je se toliko dijakov, da je treba za I. II. in III. razred paralelke ali zravenrazrede napraviti. Ravnateljstvo išče potrebnih prostorij v bližnjih hišah.

Iz Murskega polja. (Graška razstava.) II. Vildon zapustivši smo se vozili po širokej rav-

nici vildonskeje, kjer v sredi polja prevozimo spet železnico in se približamo Kalsdorfu ob dvema po poldne. Ta kraj je tri dobre ure oddaljen od Gradca. Proti južni strani smo imeli zadnjo postajo pri velikem posestniku Rancu. Tu smo konje oskrbeli, sebe ohladili in s prav dobrim pivom in malim obedom okrepčali; vse je bilo precej ceno. Tudi se nam je prilika ponudila, da smo pogledali po govejskih hlevih, v katerih smo našli pravlepo število glav, lahko smo cenili krave eno po 100—150 fl. vole že više, a bike pa med vsemi največjega do 250 fl. in še više so vredni. V prvem hlevu smo videli 16 krav, bika pa 3 cecatne telice, ktere smo po svoje precenili 20, 25, do 30 fl. V drugem hlevu smo videli 13 krav, 2 velika bika pa 1 tele; v tretjem je bilo 16 močnih za voz pripravnih volov, v četrtem je pa bila mladina: 5 je bilo leta starih telic, 7 junčkov (voličev), 1 bik in 2 sprotoletni teleti. Živina se nam zavoljo postave ni dopadla, ker je bila močno blekasta, ali obzirom na izrejo je bila srednje debelosti, le trije biki so bili prav debeli. Konjev nismo videli. Vse gospodarstvo ima dobro oskrbljeno in v lepem stanu; tudi gostilnica je hvale vredna. Tu, in kar smo se vozili od Radgone sem do Gradca, je polje povsod dobro obdelano; njive se orjejo v široke postati; koruze in krompirja ni najti, da ne bi bil v vrste nasejan in z mašinami opravljen; koruze in prosa se seje dosti, repe precej, krompirja, deteljice pa tudi prah za zimino je malo videti. Sadnosno drevje je po nekterih krajih v velikem številu in je bilo precej rodno, v nekterih pa skoraj ni nič. Pašnikov nismo opazili nikjer razun v Apačah je veliki občinski pašnik, živine ni najti, da bi se po polji pasla. Perutnine tudi ni mnogo, posebno gosok in rac ni videti. Opravlja se polje z voli, kteri so v hamote vpreženi. Konjerejstvo je menda čisto zapuščeno, ker se je redko dal videti kaki konj, še menje pa žrebe, ki ga najč nismo ovarali. Vso pot, kar smo se vozili, drži velika cesta na levi strani ne daleč od bregov, ki so v vrsti od niže Ljutomera do Gradca eden za drugim nastavljeni, kakor jih je Mura že v dolgo minulih časih pustila, na pravi je ravno lepo polje, samo pri Vildonu so ob obeh straneh Mure bregovi, tu si drzna reka ni mogla napraviti širokih prostorov. Povsod smo srečavali lepe hrame in občine, bele cerkve in visoke gradove, kakor gornje-radgonskega, emerečkega, lipniškega i. d. tudi razvaline in podrtine spominjale so nas na minljivost sveta, tako ona na vildonskem bregu, to je menda razvalina grada, ker se vidi še veliko zidovja, na katerem je vihrala zastava. Iz Kalsdorfa smo se peljali ob tretji uri in čez malo se nam je razkrilo graško gradišče ali „Šlosberg“; mesto se nam je začelo kazati še le ko smo že poldrugo uro potovali. Imeli smo zmirom prijazen razgled na obe strani in naprej, zlasti, ker nam je vreme dobro ugajalo, posebno smo radi zrla na gradišče in čez isto na „Šekl“. Sčasoma smo se približali pivovarni